

ANKARA FEN LİSELİLER DERNEĞİ YAYINIDIR

Büsfen

SAYI : 11

NİSAN 2026

www.afl.org.tr

Gerçek kurtuluş ancak cehaletin ortadan kaldırılmasıyla olur. Cehalet kaldırılmadıkça toplum yerinde kalıyor demektir, yerinde duran bir şey ise geriye gidiyor demektir.

Mustafa Kemal ATATÜRK

afliva
Ankara Fen Liseliler Vakfı

Bu Sayıda ...

3

BAŞKANDAN MERHABA
Önder Cem Sezgin FL'81

10

TAŞINDIK

12

YASAK ŞEHİR, YASAK SARAY
Onur Ataoğlu FL'88

18

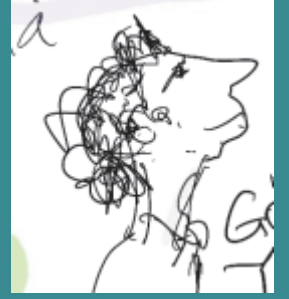
BİR BRNO HİKAYESİ
Suat Ayöz FL'81

26

EMİN ALPER FL'92

27

ÇİZERLERİMİZ

28

UĞUR OK'UN ARDINDAN
Yankı Yazgan FL'77

29

KAYBETTİKLERİMİZ

30

İBRAHİM ONGAN
Özgür Çevik FL'89

31

OKULDAN
AFL'de Yönetim Değişikliği

**ANKARA FEN LİSELİLER
DERNEĞİ BÜLTENİ**

Bülfen

OCAK-ŞUBAT-MART 2026
Üç ayda bir yayımlanır.

Sahibi : Ankara Fen Liseliler Derneği Yönetim
Kurulu

Yayın Komitesi

Asım Egemen Yılmaz (FL'93)
Betül Doğru Özmen (FL'90)
Burkay Demirci (FL'01)
Hediye Tüydeş Yaman (FL'90)
Özgür Güven (FL'92) (Editör)

Yönetim Kurulu (29.05.2024)

Önder Cem Sezgin (FL'81) (Başkan)
Burak Gürtunca (FL'86) (Genel Sekreter)
Özgür Yıldırım (FL'92) (Sayman)
Özlem Yörük (FL'84)
Özlem Kurt Azap (FL'90)
Olca Tatar Kartaloğlu (FL'92)
Asım Egemen Yılmaz (FL'93)
Uygur Er (FL'81)
Müjdat Ulutekin (FL'85)
Hediye Tüydeş Yaman (FL'90)
Serdar Tufan (FL'03)
Rahime Aykaç (FL'20)

Denetim Kurulu

Fatih Berber (FL'89)
Özlem Özbay (FL'89)
Özgür Güven (FL'92)
Elmas Özbay (FL'81)
Reyhan Ergün (FL'87)
Altuğ Çetinkaya (FL'92)

Etik Kurulu

Seçil Yazıcıoğlu (FL Emekli Öğretmeni)
Nazende Eren (FL'67)
Veli Balat (FL'75)

İletişim Bilgileri

Sekreter : İnci Biçer
Tel : +90 (312) 430 22 75

E-posta : AFLDerneği@gmail.com
Web Adresi : www.afl.org.tr

Dernek Adresi

Cumhuriyet Mahallesi,
Mithatpaşa Caddesi,
16/9 Kızılay/Ankara

Ödemeleriniz için:

Alıcı: Ankara Fen Liseliler Derneği
T. İş Bankası, Çayyolu Şubesi, Ankara
Hesap No: 4266 64827
IBAN:TR80 0006 4000 0014 2660 0648 27

* BülFen Ankara Fen Liseliler Derneği yayın organıdır, 3 ayda bir yayımlanır.

** İmzalı yazılardaki görüş ve düşünceler yazarlarına ait olup Ankara Fen Liseliler Derneği ve BülFen'i sorumlu kılmaz.

*** Yayınlanan yazılar ve fotoğraflar Derneğin ve yazarların izni olmadan kullanılamaz.

Veee... Taşınıyoruz...

Önder Cem Sezgin

FL'81

Başkandan Merhaba

Sevgili AFL'liler,

Bildiğiniz gibi okulda mezunlar olarak bir irtibat ofisimiz vardı. AFLD ve AFLİVA'nın resmi merkezleri olmamakla birlikte vakfımızın proje ofisi olarak kullanılan, AFL mezunları ile okul yönetimi, öğrenciler ve öğretmenlerle çeşitli projeler, kurslar ve seminerler gerçekleştirdiğimiz Sosyal Tesis binasından çıkarıldık. Bu bina yaklaşık yirmi yıl önce metruk haldeki kantin binası yerine, okulumuzun proje müellifi Mimar Sn. Behruz ÇİNİCİ'nin de oluru alınmak suretiyle, tarafımızdan yaptırılmış ve mülkiyeti de doğal olarak okula devredilmiş bir binaydı. Tüm proje ve yapım bedeli de mezunlar tarafından bulunan bağışlarla karşılanmış, devlet tarafından herhangi bir harcama talep edilmemişti. Bir bölümü de öğrencilerin boş vakitlerini geçirebilecekleri ve birlikte sosyalleşebilecekleri bir kantin alanı olarak tasarlanmış ve bu bölümün kullanımı da tamamen okul idaresine bırakılmıştı. Okul yönetimi de bu bölümü bir müstecire kiralamak suretiyle bu alanın bir gelir kaynağı olacak şekilde kullanımını da sürdürmekteydi.

Şubat ayının ortalarında okul idaresinden derneğimize ve vakfımıza yapılan bir tebligat ile proje ofisinin boşaltılarak anahtarının teslimi talep edildi. Gerekçe olarak da okulun ihtiyacı olduğu gibi bir neden ileri sürüldü. Sonrasında bu binanın bağışlanması için çok büyük uğraşlar veren ve dönemin Ankara Valisi ile karşılıklı protokolün mezunlar adına imza sahibi olan mezunumuz devreye girerek İlçe ve İl Milli Eğitim Müdürleri ile görüşmeler yaptı, bir başka mezunumuz Milli Eğitim Bakanı ile görüştü, ancak bürokrasi bir şekilde aleyhimize işledi ve çıkmamız kaçınılmaz oldu. Ve sonuçta kendimize yeni bir yer bulup, proje ofisinde yıllardır biriken bilgi, belge, alet, edevat ne varsa toplayıp, bu yeni ofisimize taşımak durumunda kaldık.

Bu durum önümüzdeki yıllarda okul içerisinde öğrenci ve öğretmenlerin bize ulaşmalarındaki kolaylığı ortadan kaldıracak gibi, yeni bir ofis için ödenecek kira, stopaj ve diğer giderler nedeniyle de öğrenciler ya da çeşitli projeler için kullanabileceğimiz, sonuçta yine okul yararına değerlendirebileceğimiz çok değerli maddi kaynaklarımızın ziyan olmasına yol açacak.

Bundan 8-10 ay önce çıkan ve üst düzey proje okullarına hamilik yapacak vakıflar atanabileceğine dair bir yönetmelik varken, zaten tek önceliği okuldaki bilimsel, sanatsal, kültürel ve sosyal aktivitelere destek vermek olan vakfımızın bu amaçla maddi olarak güçlü kalması çok daha önemli bir hale geliyor.

Kısacası,

AFL Mezunları olarak mezun birlikteliğimizin güçlenmesi, genç mezunlarımızın da tıpkı 50'li, 60'lı, 70'li yaşlarını süren abi ve ablaları gibi okullarına sahip çıkmaları, mezun hareketine güçleri ve enerjileriyle katkı vermeleri çok kıymetli. İster dernek üyesi olsun ister vakıf mütevellisi olsun ister herhangi bir AFL mezunu olsun, tüm paydaşlarımızı bu çok değerli okulun güçlenmesi için sorumluluk almaya çağırıyoruz. Türkiye'nin her geçen gün daha da iyi anlaşıldığı gibi, bilimsel düşünen, sorgulayan, iyi eğitim almış, sadece kendisi için değil, ülke için elini taşın altına koymak isteyen parlak beyinlere, fedakâr nesillere ihtiyacı var. Sadece öğrenen değil, öğreten bireyler olacak, ülkenin geleceğini şekillendirecek, bilimi, teknolojiyi bu toprakların kalkınma ögesi haline getirecek insanlara ihtiyaç var. Ulu Önder Atatürk'ün işaret ettiği "Muasır Medeniyetler Düzeyine" hatta onun da ötesine taşıyacak kişilere ihtiyaç var. Kurulduğu 1964 yılından bu yana bu yolda pek çok mezun veren, yalnızca Türkiye değil, Dünya çapında isimleri yetiştiren okulumuzun yaşamaya, bugüne kadar gerçekleştirdiklerinin katbekat fazlasını gerçekleştirmeye ihtiyacı var.

Lütfen,

AFL Mezunları olarak etrafında kenetlenebileceğimiz AFLD ve AFLİVA nedir, ne yapar, siz ne bekliyorsunuz, ya da siz ne katabiliyorsunuz, birlikte oturalım, konuşalım. Hepimiz bir ucundan tutalım, elbirliği ile yapacağımız bu çalışmalar bizlere yeni güçler kazandırsın diyelim, birliğimizden kuvvet doğuralım. Önümüzde AFLD Genel Kurulu var, gelin katkı sunun. Dernek üyesi iseniz Genel Kurul'a mutlaka katılın, hatta yönetimde görev alın. Üye değilseniz de gelin, bizlere gücünüzü, enerjinizi aktarın. Fikirlerinizi paylaşın, eleştirilerinizi dile getirin.

İstiklal Marşımızın güftecisi Mehmet Akif ERSOY diyor ki:

Yıkalım şu Süleymaniye'yi desen

İki kazma kürek

İki de ırgat gerek

Ancak hadi gel yupalım şunu geri desen

Bir Sinan, bir de

Süleyman gerek

Yenisini yapmaktansa, eskisini korumak daha kolay; doğru diyor şair.

AFL bu ülkenin tartışmasız en önemli eğitim kurumlarının başında geliyor, onu koruyalım, kollayalım.

Mezun aktivitelerimizde görüşmek dileğiyle...

Dr. Önder C. SEZGİN FL'81

AFLD YK Başkanı

AFLD Mayıs Etkinlikleri Programı

AFLD Mayıs Etkinlikleri Programı 16 – 17 Mayıs 2026

- 16 Mayıs Cumartesi
 - 13.30 – 17:00 Briç Turnuvası
 - 19:30 – 24:00 Balo – Altinel Hotel
- 17 Mayıs Pazar
 - 10:30 – 12:30 Mezunlar Kahvaltısı
ODTÜ Vişnelik
 - 12:30 – 14:30 AFLD Genel Kurulu
(ODTÜ Mezunlar Derneği Vişnelik Tesisi, Eymir Salonu)

Dernek Kurullarımız

Yönetim Kurulu

Önder Cem Sezgin
(FL'81) (Başkan)

Burak Gürtunca
(FL'86) (Genel Sekr.)

Özgür Yıldırım
(FL'92) (Sayman)

Özlem Yörük
(FL'84)

Özlem Kurt Azap
(FL'90)

Olcay Tatar Kartaloğlu
(FL'92)

Asım Egemen Yılmaz
(FL'93)

Uygur Er
(FL'81)

Müjdat Ulutekin
(FL'85)

Hediye Tüdeş Yaman
(FL'90)

Mehmet Serdar Tufan
(FL'03)

Rahime Aykaç
(FL'20)

Denetim Kurulu

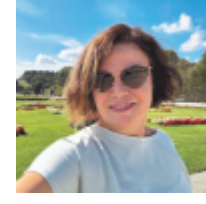
Fatih Berber
(FL'89)

Özlem (Ercan) Özbay
(FL'89)

Özgür Güven
(FL'92)

Elmas Özbay
(FL'81)

Reyhan Ergün
(FL'87)

Altuğ Çetinkaya
(FL'92)

Etik Kurulu

Seçil Yazıcıoğlu
(FL Emekli Öğretmen)

Nazende Eren
(FL'67)

Veli Balat
(FL'75)

Mustafa Demircioğlu
(FL'67)

Fuat Akçayöz
(FL'71)

Ufuk Baykara
(FL'72)

İnci Biçer
Dernek Sekreterimiz

AFLD Geleneksel Mayıs Balosu

AFLD
Geleneksel
Mayıs Balosu
16 Mayıs 2026
Altinel Hotel

MENÜ:

Meze Tabağı

Paçanga Böreği

Kavrulmuş Ispanak Yatağında Izgara Tavuk Pirzola

Pasta

(Soft İçecekler Dahil)

ÜCRET:

2500₺

Kişi Başı (Bahşiş Dahil)

(Alkollü İçecekleri Menü Fiyatlarından %20 İndirimli Olarak Otelde
Temin Edebilir veya Bandrollü İçkinizi Getirebilirsiniz)

REZERVASYON:

afldernegi@gmail.com

0312 430 22 75

ÖDEME:

T. İş Bankası Çayyolu Şb.

Ankara Fen Liseliler Derneği - TR80 0006 4000 0014 2660 0648 27

(En Geç 03 Mayıs Tarihine Kadar Hesaba Yatması Gerekmetedir)

Konaklama Detayları:

Single Oda: 3.950 ₺ (Oda-Kahvaltı)

Double Oda: 5.150 ₺ (Oda-Kahvaltı)

Rezervasyon için otel ile iletişime geçilmelidir.

0312 231 77 77

e-Kartlarımız

Özgür Yıldırım
(Sayman)
FL'92

Sevgili Fen Liseliler,

Hepimiz sevdiğimizimizin acı günlerinde bir nebze olsun acılarını paylaşmak, önemli günlerini ve başarılarını kutlamak, derdimize derman olan değerli doktorlara teşekkürlerimizi iletmek isteriz. Bunun için de genellikle çiçek ve çelenk göndeririz. Eskiden tebrik kartlarını da kullanırdık ama artık tebrik kartlarının devri kapandı. Hızla değişen ve elektronikleşen dünyada artık kartlar da elektronikleşti ve pratikleşti. Derneğimiz de çağa ayak uydurdu ve bu amaçlarla kullanabileceğiniz e-kartları içeren sayfamızı kullanımınıza açtık. Bu e-kartları kullanarak yapacağınız bağışlarla derneğimize katkıda bulunabilirsiniz.

<https://fonzip.com/aflid/e-kartlar> sayfasında yer alan e-

kartlarımızın tasarımlarını yapan 2001 mezunumuz Burcak Özgün Demirci arkadaşımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

E-kart sayfamızda yer alan kartlardan birisini seçtikten ve istediğiniz başlığı yaptıktan sonra seçtiğiniz kart girdiğiniz bilgilerle alıcıya ulaştırılacaktır.

Tüm mezunlarımızdan ricamız, özel günlerde bu kartları kullanarak fen liseliler arasındaki dayanışmayı artırmalarıdır.

Yeni kart önerilerinizi lütfen bize iletin, yeni tasarımlar yapalım.

Kartlardan birkaç örneği aşağıda paylaşıyorum:

AFLİ Doktor Teşekkür

Taziye

Doğum Günü - Özel Mesajlı

Tebrikler - Özel Mesajlı

[AFLD Web Sayfası](#)

[AFLIVA Web Sayfası](#)

[AFL Resmi Web Sayfası](#)

[AFL Instagram Hesabı](#)

[AFL X Hesabı](#)

[AFL LinkedIn Hesabı](#)

[AFL YouTube Hesabı](#)

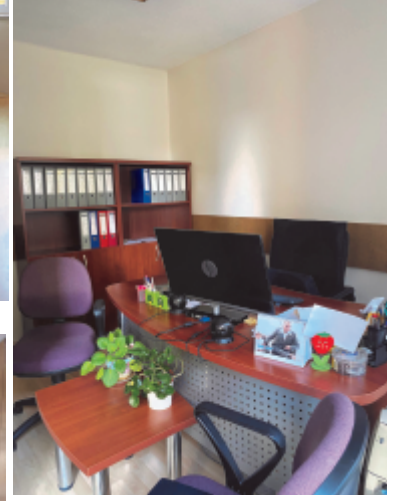
**SOSYAL MEDYA HESAPLARIMIZDAN BİZİ
TAKİP ETMEYİ UNUTMAYIN**

Taşındık

Sevgili AFL'liler,

Bir kısmınızın bilgisi var, bir kısmınızın yok belki. Bir süredir AFL yönetimi ve MEB bürokrasisi ile çok farklı kademelerle AFLİVA ve AFLD arasında pek çok yazışma ve görüşmeler yaşandı.

Şubat 2026 başlarında okula gelen müfettişlerin mezun kuruluşları ve okuldaki varlıklarına yönelik ilgisi sıra dışı bir seyir izledi. İlk önce mezunların ihya ettiği ve yönetilmesini de düzene oturtabilmek için 20 yıldır giderleri vakıf bütçesinden karşılanan kütüphanenin sorumlusu Yeşim Hanım müfettişlerin talebiyle okul yönetimi tarafından görevinden uzaklaştırıldı. Bu çalışmamızı AFLİVA ofisine çektik, mecburen. Biz daha neler olduğunu anlamaya çalışırken bu sefer de apar topar okuldaki proje ofisini terk edip, çıkmamız istendi. Tamamen o dönem görevde olan AFLD Yönetiminin bulunduğu kaynaklarla projelendirilip, inşa edilen ve bir bölümü okulun gelir elde edeceği bir kantin olarak tasarlanan binanın mezunlar tarafından kullanılan proje ofisi bölümünün boşaltılması talebi iletildi. Yıllardır mezunlar tarafından çeşitli projeler, öğrenci ve öğretmenlerle ilişkiler amacıyla kullanılan bölümü için zamanında valilik ile yapılan protokol uyarınca mezunların kullanımına tahsis edilmiş olduğu gerçeğinden yola çıkılarak İlçe Milli Eğitim, İl Milli Eğitim müdürleri hatta bizzat Milli Eğitim Bakanı ile çeşitli görüşmeler yapıldı. Bakan Bey'in çıkılmasına gerek olmadığı yönündeki talimatına rağmen bürokrasi kademeleri arasında bu talimat kaybedildi ve sonuçta ofisi boşaltmak yönündeki ısrarlı baskılar sonucunda yeni bir ofis kiralanarak şehir içindeki ofisimize 2 Nisan tarihi itibariyle taşındık. Yıllara yayılmış kullanım ve çok çeşitli projelerde bize destek veren ofisimiz oldukça kalabalık bir evrak ve eşya kalabalığına ev sahipliği ediyordu, bu nedenle oldukça sıkı çalışmayı ve ciddi bir eşya ve evrak temizliğini de gerektirdi. Bu süreçte gerek çalışanlarımız İnci ve Yeşim Hanımlar, gerekse bir bölüm mezunlarımız fazlasıyla emek sarf ettiler, minnettarız. Maddi katkılarıyla da taşınmamıza destek veren arkadaşlarımız oldu, onlara da ne kadar teşekkür etsek azdır.

Çok fazla soru var aklımızda. Neden mezunları okuldan uzaklaştırma gayreti içine girildi, neden bu amaçla normal olmayan bir teftiş yönlendirildi, neden bürokrasinin başı ile sonu arasında çelişkili söylemler, kararlar yaşandı, yaşatıldı, bina bundan sonrasında kimlere ne amaçla tahsis edilecek, başka bazı vakıf veya STK'lar için alan mı açılıyor, vs. vs. vs. (???)

Bu arada yine mezunlarımızın olağanüstü katkılarıyla restore edildiği için zamanın yöneticilerinin jestiyle adı da AFLİVA Kültür Merkezi olarak tespit edilen konferans salonunun ve protokolümüzde öyle geçmese de yıllardır adı AFLİVA Sosyal Tesisi olan proje ofisimizin adları da

Taşındık

Okul yönetimi tarafından alenacele değiştirildi, tabelalar söküldü. Umarız ki konferans salonunda her koltuğu bağışlarıyla satın alarak kendi adını bu koltuklara işleyen mezunlarımızın adları da silinmez.

Yine bu gelişmeler sırasında her zaman sözlü olarak izin aldığımız vakıf ve dernek genel kurulları ve mezunlar günü toplantılarımız için bu yıl özelinde aldığımız yazılı izinler de hiçbir gerekçe sunulmadan iptal edildi. Dernek için henüz genel kurul kararı alınıp, ilan edilmese de, AFLİVA için çağrılar postalanmış olduğundan çok büyük bir sorun ortaya çıktı ve hem yer bulmak hem yeni tarih belirlemek hem de yeniden çağrılarının tüm mütevellilerimize gönderilmesi gerekti. AFLİVA yıllardır ilk kez Mütevelli toplantısını okulumuzun dışında bir mekânda yapmak zorunda kaldı. Korkarız aynı durum AFLD için de geçerli. Mezunlar günü için de yeniden izin isteyeceğiz ama, bu arada okul müdürü de bizim taşındığımızın ertesi günü “süren soruşturmanın selameti açısından” geçici olarak görevden alındı. Dolayısıyla okuldaki irtibatlarımız ve iş akış kanallarımız da sürekli değiştiğinden bu konuda da iyimser olamıyoruz, ne yazık ki.

Kısacası, oldukça yoğun geçen iki ayın ardından artık dernek ve vakıf birlikte kullanacağımız yeni bir ofisteyiz. Adresi “Mithatpaşa Caddesi 16/9 Kızılay-Ankara”. Telefon numaramız da değişti, rehberinize kaydedin lütfen, 0312 430 22 75. Ara sıra yolunuz oralara düştüğünce uğrayın, bir çay kahve içimi soluklanın.

Peki bu uzaklaşma bizi ne şekilde etkileyecek? Elbette eskiden olduğu gibi okulun içinde olma, olan bitenden haberdar olup, üzerimize düşen ne varsa hızla aksiyon alabilme şansımız çok azalacak. Öğrenci, yönetim ve öğretmenlerle bir araya gelme ve çeşitli sorunlarına çözüm bulma olanağı bulamayacağız belki de. Okulda mezunlarımızı toplayacak aktiviteler yapamazsak, mezunlar günü, mezuniyet töreni, ilk ders, son ders, atölyeler, projeler, yarışmalar içinde var olamazsak kendi motivasyonumuzu da koruyamayabilir,

mezunlarımızın okula aidiyet hislerinin karşılığı olan mezun desteğimizi de eskisi kadar arkamıza alamayabiliriz.

Ama bunun bir başka etkisi de mezunlarımızın okullarına sahip çıkma, ne amaçla yapıldığı belli olmayan bu uzaklaştırmaya karşı bir duruş geliştirme, birlikte hareket etme motivasyonunda artış ve bunların sonucunda da daha etkin ve sonuç getirecek girişimlerini tetikleyecek bir karşı duruş da gelişebilir. Açıkçası bu tür bir karşı duruşun da ülkemiz için gerekliliği tartışılmayacak olan, bu ülkeye nice değerli bilim insanları yetiştirmiş ve ileride de yetiştirecek bu okulun yeniden eski görkemli günlerine dönmesi, sadece resmi okullar arasında değil, tüm özel ve resmi okullar arasındaki öncü konumunun oturması için bir vesile olmasını da diliyoruz. Elbette mezun kuruluşlarımız bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da vakar içerisinde misyonlarına devam edecek, mezun birlikteliğini güçlendirmeye çabalayacak ve okulumuzun modern bilim yolunda ilerleyen güçlü bir okul olmasına emek verecek, ülkenin geleceğinde de söz sahibi olacak insanlar yetiştirilmesi için durmadan çalışacaklardır.

Sevgili Mezunlarımız,

Bugün her zaman olduğundan daha çok desteğinize ihtiyacımız var. Bu destek yalnızca maddi destek olarak anlaşılmasın lütfen. Elbette artan ofis giderleri ve pek çok yeni eklenecek kalem nedeniyle maddi desteklerinize, en azından yükümlülüklerinizi zamanında yerine getirmenize de ihtiyacımız var. Ama hepsinden önemlisi birlik olmamıza destek vermenize, kurullarımıza katılmanıza, yönetimlerde yer almanıza, kısacası AFL ruhunu her yerde öncü ve özel yapmanıza ihtiyacımız var.

Birlikte büyümek, güçlenmek ve okulumuza sahip çıkmak dileğiyle hepinize saygılarımızı sunuyoruz.

AFLD ve AFLİVA Yönetim Kurulları

Yasak Şehir, Yasak Saray

Onur Ataoglu
FL'88

Yasak Sarayın yüzlerce avlusundan biri

Bin bir gerginlikle boğuşan dünyamızın en kaygıyla izlenen bölgelerinden biri de Güneydoğu Asya'da, Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan arasındaki boğaz. Biliyorsunuz, ekonomiden spora, milli güvenlikten dış politikaya her konuda söyleyecek lafı olan yorumcularımızın bulunduğu ülkede Çin ile Tayvan arasındaki sorunlara dair fikri olmayanı adamdan saymıyorlar. Ben de iki ülkeye de gitmiş bir siyaset, strateji, dış politika ve saire uzmanı olarak görüşlerimi açıklamak istedim. Önce hemen sadede gelip krizin sebebinin basitçe açıklayayım; konu Çin'in Tayvan'a kaçırılan tarihi hazinelerini geri almak üzerine bir itişmedir; kısaca çeyiz/takı krizi diyebiliriz.

Çok mu basit oldu? Biraz açayım; önce iki ülkenin (veya tek ülkenin, ikisi de orjinal Çin olduğunu iddia ediyor) yakın tarihine çok kısaca bakmak gerek. Çin'in son 100-150 yılı oldukça sıkıntılı, fazla detaya girmeyeyim; büyük bir karışıklık döneminin ardından 1912'de Çin Cumhuriyeti kurulur ama sular durulmaz. Japonya Çin'i işgal eder, fiilen yönetimi ele geçirir, kukla bir imparatoru tahta oturtur (meşhur "son imparator" filmi), ardından ikinci dünya savaşı çıkar, ortalık iyice karışır, Japon işgaline karşı Çin'in farklı güçleri (komünist Mao'cular ile Milliyetçi Chiang Kai-Shek'ciler) birlik olup işgal

güçlerini kovalar. Ancak, ezelden düşman iki tarafın birbirine girmesi kaçınılmazdır; Çin İç Savaşı başlar, Mao ve komünistler galip gelir, Shek ve taraftarları Formosa adasına kaçmak zorunda kalırlar.

O esnada Formosa'da (yani Tayvan) yüzyıllar boyunca küçük, yerli bir halk topluluğu yaşıyor, 15-16. Yüzyılda Çinliler adaya yerleşiyor, 19. Yüzyıl sonunda Japon işgali yaşıyor. Japonlar adada çok büyük bir kalkınma hamlesine girişiyor; şehirleşme, eğitim, sağlık, altyapı, bürokrasi vb. hamlesi. Halk çok da şikayetçi değil, çünkü önemli bir gelişme ve refah sağlıyorlar. 30'ların sonlarında Japonların asimilasyon politikası ufak ufak başlıyor, ancak ardından 2. Dünya savaşı ve Çin'in adayı geri alışı, sonrasında 1945-50 arası Kai-shek ve taraftarlarının kaçıışı ile Çin Cumhuriyeti adada etkisini artırıyor, adanın yerlileri ile Çin anakarasından göçenler arasında büyük sürtüşmeler yaşıyor. Hatta Tayvan'ın 28 Şubat'ı olan "228 katliamı" yaşıyor, 20-30,000 arası ölü ve kayıp olduğu söyleniyor (komünist, muhalif ve çoğunlukla yerleşik Tayvanlılar)

Çin iç savaşı Mao'nun zaferi ile bitince Chiang Kai Shek Tayvan'a yerleşiyor ve Çin Cumhuriyetini adadan yönetme iddiasına soyunuyor. 1950-1987 arası Tayvan'da "Beyaz Terör" dönemi olarak biliniyor; Kai Shek ölümüne kadar (1985) sert bir baskı rejimi ile muhalif sesler susturuyor. Mao'nun Çin'i ile çekişme bitmiyor, ana kara Çin Halk Cumhuriyeti olmuş, Tayvan ise Çin Cumhuriyeti. Bir ülke-iki hükümet; uluslararası alanda Çin'i kim temsil edecek çekişmesi uzun süre devam ediyor ancak 70'lerin başında Birleşmiş Milletler ÇHC'yi resmen Çin'in temsilcisi olarak tanıyor. Tayvan uzun süre dirense de iddiası giderek zayıflıyor.

Ama Tayvan sürekli Çin kültürünün, halkının gerçek temsilcisi olma iddiasını sürdürüyor. Dünya sahnesinde "sahte/çakma ürünler" konusunda gündeme gelen iki ülke kendi aralarında da hangisi orijinal, hangisi çakma Çin kavgasına devam ediyor. İki ülkenin ilişkileri iniş çıkışlı, Tayvan'ın demokratikleşmesinin ardından ana kara ile çok sıkı ekonomik ilişkiler geliştiren, zaten Çin'in en büyük "yabancı" yatırımcısı Tayvan, turizm ilişkileri de geliştiren ve bir dargın bir barışık yaşıyorlar.

Yasak Şehir, Yasak Saray

Tekrar krizin sebebine döneyim; yıllar önce Pekin'e gittiğimde kısa boş zamanımı buz gibi bir kış gününde Yasak Şehir'i gezmeye ayırdım. İsminde büyük bir ironi yatıyor, çünkü "yasak" şehir birkaç yıl önce dünyanın en çok ziyaret edilen turistik mekanı olmuş, yani yasaklığı pek kalmamış, parasını bastıran içine giriyor. Söylemeye gerek yok, çok etkileyici, mutlaka görülesi bir... ne desem, kampüs, saray, şehir, külliye vesaire... Hakkında dudak uçuklatan istatistiklere ulaşabilirsiniz, yaklaşık şu kadar hektar alanda 1000 adet binadan, 9000 odadan meydana gelmiş, iç içe avlular, labirentvari koridorlar, meydanlar, çatılar, teraslar, adamlar vur deyince öldürmüş. Ama gezerken şöyle bir şey de dikkatinizi çekiyor; daha ziyade iç içe geçmiş, katman katman açılan bina ve avlu görüyorsunuz; pek fazla sergilenen hazine, mücevher, incik boncuk yok.

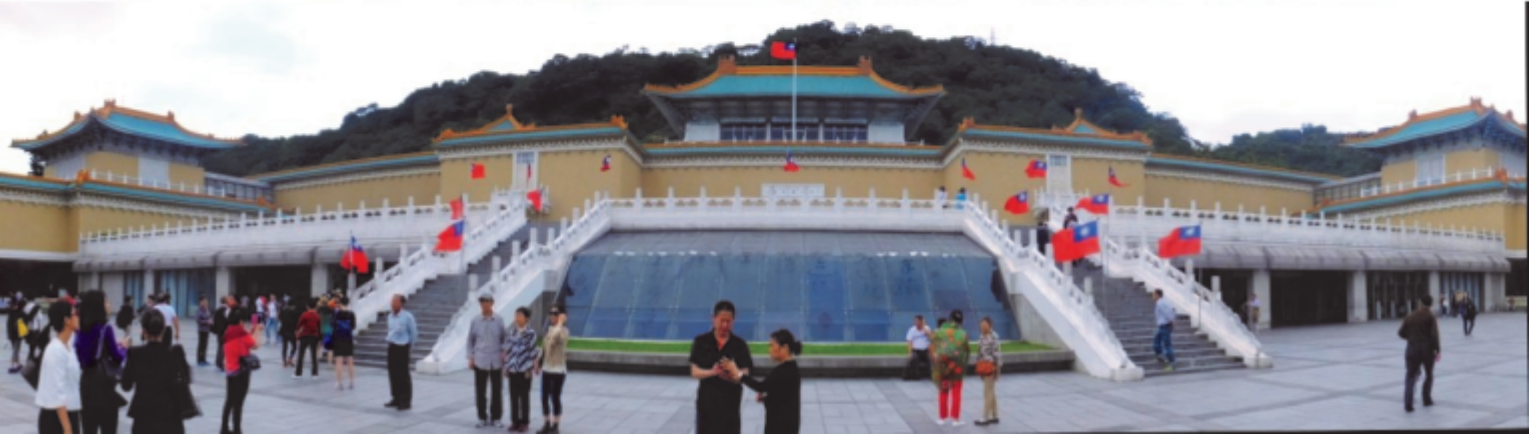
Ben de buz gibi havada kapalı bir sergi mekanı aradım, hem ısınır dinlenirim diye, ama tek bulabildiğim bir "saat evi" oldu. Yüzyıllar boyunca hem Çin'de, hem batı dünyasında yapılmış masa saatleri, duvar saatleri, dev mobilya saatler vesaire... Çok etkileyici bir koleksiyonu, ama Yasak Şehir'in asıl hazinesini görememiştim. Hani olur ya, Kaşıkçı elması, Topkapı Hançeri gibi ikonik eserler. Bir iki sorup soruşturduğumda dediler ki, "onları bizim eski ev sahibi kaçarken yanında götürdü". Nasıl yani dedim, ve anladım ki evden kaçarken çeyizini, takılarını yanına alan gelin misali, Chiang Kai-Shek Tayvan'a uzarken saraydaki hazineyi, yükte hafif pahada ağır ne varsa toparlayıp götürmüş.

Pekin ziyaretinden bir süre sonra Tayvan'a gitmek nasip olduğunda, boş bir zamanımda "Milli Saray

ÇHC'nin meşhur kızıl muhafızlarının gençlik kolları tarafından gözaltına alındım

Yasak Şehir, Yasak Saray

Üstte Yasak Şehir (Pekin), Altta Yasak Saray (Taipei)

Müzesi"ni ziyaret etmeye niyetlendim. Tayvanlı ev sahibimiz "ooo, çok iyi karar, çünkü Çin'in gerçek hazinesi, kültür birikimi bizde, bunları Çin'de göremezsiniz" dedi. Evet biliyorum, Pekin'de Yasak Sarayı gezdim, içerisi tam takırdı, ne var ne yok çökmüşsünüz" dedim. Tayvanlıların argümanı da diplomatik söylemleri ile paralel; "bu hazineyi getirmesek iç savaş sırasında yağmalanırdı, hatta Mao'nun kültür devrimi sırasında meydanlarda yakılırdı" gibi... Zaten Tayvan'ın uzun yıllardır gerçek Çin kültürünü, dilini, mutfağını temsil ettiklerine dair iddiaları biliniyor; örneğin, ÇHC'nin "Basitleştirilmiş Çince" diye bir alfabeyi adapte ettiğini, Tayvan'da ise geleneksel Çince'nin devam ettirildiğini söylerler.

Çin'in imparatorluk hazinesi Tayvan'a getirilince koleksiyonun şanına yaraşır bir müze yapmaya girişmişler. 1965 yılında bugünkü "Milli Saray

Müzesi" binası tamamlanmış ve ziyarete açılmış. (Milli Saray = Yasak Saray). Yasak şehirde neyin yasak olduğunu anlamamıştım, ama Milli Saray Müzesinde fotoğraf çekmek yasak. Çin İmparatorluk hazinesinin yaklaşık 700,000 parçası bu müzede sergileniyor; 700,000 parçanın hangi birinin fotoğrafını çekeceksin? İlerleyen yıllarda ÇHC sürekli koleksiyonun kendilerine geri verilmesini talep etmiş, ama Tayvan ısrarla reddetmiş, hatta hazinenin kendilerinde bulunmasının, Çin'in gerçek ve yasal temsilcisi oldukları savını güçlendirdiğini bile iddia etmişler.

Müzeyi gezerken iyi bir planlama yapmak gerek; sergilenen objeler hem niteliklerine hem de hanedanlık dönemlerine göre kategorize edilmişler. Çin uygarlığından tahmin edebileceğiniz üzere seramik ve porselen ürünler, bronz objeler, kaligrafi

Yasak Şehir, Yasak Saray

ve el yazması eserler, tablolar, kumaşlar, dini heykel ve figürler müzeyi kaplamış durumda. Ama, müzenin en çok ilgi gören ve dünyadaki benzer hazine sergilerinden ayıran, ziyaretçilerin en çok yoğunlaştığı bölüm yeşim taşı eserleri.

Yeşim, Çin başta olmak üzere güneydoğu Asya'da binlerce yıldır büyük değer verilen bir eleman. Sertliği, görkemi ile halkın takdirini kazandığı gibi, üstün metafizik nitelikleri, ruhu, batını güçleri olduğuna da inanılıyor. O yüzden gerek takı ve mücevher yapımında gerekse de dini objeler, hatta silah ve gündelik eşyalara kadar kullanım alanı genişlemiş. Yeşim taşının yaygın rengi yeşil olsa da büyük farklılık gösterebilen tonları, sarıya, kızıla, kahverengiye ve beyaza kayabilen renk skalası ile her daim hayranlık uyandırmış.

Milli Saray Müzesinde yeşim taşından oyulmuş

inanılmaz güzellikte eserler var, ama her müzenin illa ki bir "Mona Lisa"sı olacak. Bilirsiniz, milyonlarca insan Louvre müzesine gider, her biri üstün nitelikte binlerce tablonun önünden kısacık bir bakış atmadan, koşturarak geçer ve Mona Lisa ile selfie çekebilecek, uzaktan bir bakabilmek için kuyruklar oluşturup izdiham yaratırlar. Mona Lisa kötü bir tablo değildir elbet, ama sanat tarihinden tamamen habersiz bir insanoğlunu Louvre'a sokup en beğendiğin tabloları seç deseler ilk yüze bile girmeyeceğinden eminim. Algı ve marka işte... Tayvan'daki Saray Müzesi'nin de bir mona lisa'sı var; yeşimden lahana! Yeşim galerisinde insan evladının sert bir taştan nasıl oyup işlediğine hayret edeceğiniz nice eserler varken, lahananın teki bütün sahneyi çalmış ve önünde kuyrukların, izdihamın yaşandığı baş köşeye kurulmuş. Gel de çık işin içinden...

Chiang Kai-Shek Anıtı

Yasak Şehir, Yasak Saray

Lahananın kendisi ve yeşim taşından oyması

Resimde gördüğünüz lahananın en önemli özelliği, rengi beyazdan yeşile değişen yekpare bir yeşim taşından oyulması; bu haliyle bir Çin lahanasının doğal renkleri ile tamamen örtüşüyor. Bir de, lahananın üst yaprakları arasına oyulmuş, çok zor fark edilen (ben bir türlü göremedim) çekirgegillerden bir böcek varmış. Lahananın sanatçısı bilinmiyor; öyle çok eski, tarihi anlam ve önemi olan bir eser de değil; 19. yüzyılda yasak şehre gelin gelen binlerce kızımızdan birinin çeyizinde bulunan bir süs objesi imiş. Ama işte yüce Buda bir eserin önünü açarsa, Mona Lisa gibi, yürü ya kulum kategorisinden dünya çapında meşhur olabiliyorsunuz. Bu eser için de üretilen efsanelerin, yakıştırılan niteliklerin ucu bucağı yok; beyaz kısmının saflık ve temizliğinden, objenin genel görünümünün vajinal bir bereket ve doğurganlık, bol ve sağlıklı nesiller müjdelediğine dair neler neler anlatılmış.

Müzeyi gezdiniz, gözleriniz yeşime doydunuz, yoruldu ve acıktınız. Hemen yandaki müze restorana girip bir şeyler yemenizi tavsiye ederim, peki ne yiyeceğiz dersiniz menüdeki bir numaralı seçenek az önce gördüğünüz yeşim lahanası model alınarak hazırlanan lahana yemeği! Yapmasalar ayıp olurdu, başka şey sipariş etseniz adamı döverler zaten; tek başına doyurmaz, ama yememek de olmaz. Yemekten sonra müzenin geleneksel bir Çin bahçesi şeklinde tasarlanmış muhteşem bahçesini gezmeden ayrılmayın. Bahçenin peysajı, sular, köprüler, teraslar, balık ve bitkiler tabii ki çok incelikle tasarlanmış. Bahçenin "tanımlanmış" 8 adet manzara noktası var, buralarda durup etrafınızı temaşa eylemeniz bekleniyor.

Konu nereden açılmıştı, Çin'in Tayvan'ı işgal etme hevesinin gizli sebeplerini tartışıyorduk. Evet

Yasak Şehir, Yasak Saray

Müzenin bahçesinden

efendim, televizyondaki düzeysiz tartışma programlarına itibar etmeyiniz, yok ticaret savaşları, Amerika'nın bölgedeki hakimiyet çabaları, dünyayı yeniden şekillendirmek isteyen Rotschild'lar, masonlar, iç ve dış güçler, bunların hepsi asılsız komplo teorisi. Çinliler sadece ülkelerinden kaçırılan yeşim lahananın peşinde, geri verin bitsin bu gerginlik, sulh içinde çözelim mevzuyu...

Onur Ataoğlu
FL'88

Bir Brno Hikayesi

Suat Ayöz
FL'81

Öncelikle 1989 öncesi doğmuş, demirperde ülkeleri diye bir terim duymuş olanlardan küçük bir zihin egzersizi ricası: Okul yıllarında ezberletilen “Polonya’nın başkenti Varşova, Çekoslovakya’nın başkenti Prag...” bilgisinden öte, özellikle Çekoslovakya diye anılan ülkeden başka kaç şehir adı biliyordunuz? Belki Bratislava? 1993’te bu ülke kendi isteğiyle iki ülkeye bölünüp Bratislava da yeni Slovakya ülkesinin başkenti olunca kendine pek de resmi “Çek Cumhuriyeti” adını yakıştıran parçadan bildiğiniz kaç şehir kalmıştı? “Bu ülkenin ikinci büyük şehri neresidir?” diye soran olsa Brno¹ yanıtını verebilir miydiniz? Biyoloji dersinde Mendel’in bezelye deneylerinden ve Genetik bilimini kurmasından söz edilirken “bu adam bunu nerede yapmış acaba?” diye açıp bakan oldu mu hiç? Benim hatırladığım Mendel’in bunu Avusturya-Macaristan İmparatorluğu sınırlarında yapmış olmasının bana yetmiş olması; arkasını nedense aramamışım. Ya Napolyon savaşlarından en önemlisi sayılan Austerlitz Muharebesi nerede olmuş diye soran olsa kaçımız parmağıyla haritada yaklaşık bir yer gösterebilir?

Brno adını ilk kez 2003’te yayınlanan Vladimir Moravek’in Nuda v Brně (Brno’da Can Sıkıntısı) filmiyle duydum. Çocukluktan beri haritalara da oldukça ilgili olmama rağmen bir kez bile “aaa, burada bir de Brno diye bir şehir varmış” dememişim, ya da dediysem de bellekten silip atmışım zamanla. Brno adının aklımda yer etmesi o filmle başlar. İkinci üniversite hayatım sırasında Cambridge’te bir arkadaşla bir film kulübü kurmuş ve her ülkeden arkadaşlardan film önerileri alıyor olmasam filmde de muhtemelen çok haberdar olmazdım. Bildiğim kadarıyla Çek Cumhuriyeti dışındaki sinemalarda gösterime girmemiş bir film. Sağda solda, festivallerde gösterildiyse bile, daha filmin başlığında “Brno diye bir yer var ama can sıkıntısından öte bir şey yok orada, Prag’dan şaşmayın siz” mesajı verilmiyor mu Çek olmayan izleyiciye? Yerel izleyici pazarı için yapıldığından ve yerellerin nükteyi anlayacağı düşünülerek öyle bir başlık seçilmiş belki. Filmin uluslararası bir hedefi yok.

Benim için daha da utandırıcı olan ‘Aristo’dan sonraki en büyük mantıkçı² yakıştırması yapılan Kurt Gödel’e ve teoremlerine onca ilgime rağmen onun da geçmişini yeterince araştırmamış olmam. Belki o yıllarda Wikipedia’nın olmamasının yarattığı birinci dünya problemleri bunlar.

Evet, hem Gregor Mendel, Hem Kurt Gödel ve hatta fizikçi ve felsefeci Ernst Mach ve modernist mimarının öncülerinden Adolf Loos Avusturyalı olarak bilinmelerine rağmen Brno’da doğmuş ya da Mendel’in durumunda uğraştıkları daldaki en büyük katkıları Brno’da vermiş kişiler. Bunlara Milan Kundera, Bohumil Hrabal gibi uluslararası üne ulaşmış Çek yazarları da eklemek gerekir. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Avusturya Macaristan İmparatorluğu sınırları içinde kalan şehrin Almanca adı Brünn. Viyana’ya yakınlığı dolayısıyla şehrin mimarı ve kültürel

¹ Yeri gelmişken, hala kaçınız bu şehrin adını Bruno olarak telaffuz ediyor bakayım? Bruno Latin ve Germen kökenli, bugün daha çok İtalya’da kullanılan bir erkek ismi. Brno adının telaffuzunda ise u sesi yok.

² Bir ikinci görüş de Aristo’nun Kurt Gödel’den sonra en büyük mantıkçı olduğunu ileri sürer. Ben kendimi bu ikinci kampta görüyorum.

Bir Brno Hikayesi

havasından oldukça etkilenmiş Brünn. Hatta “Alle echten Wiener sind aus Brünn” şeklinde bir deyiş de türemiş. Anlamı “Tüm gerçek Viyana’lılar Brno’dan çıkar”. Abartma da olsa şehrin önemi ve Viyana ile olan iç içeliğini anlatmak için güzel bir deyiş.

Mendel, Gödel, Mach isimleri Fen Lisesi mezunu birisi için hiç yabancı olmasa gerek. Mimariye merak saranlarımız ise eninde sonunda Adolf Loos ismini duyacaktır. Ama edebiyata meraklı kitle arasında bile çok iyi bilinmeyen bir kişi daha geçmiş Brno’dan. Burada küçük bir parantez açıp kişisel anekdotlara geçeyim yeniden.

Brno’ya 2015 yılında kısmen, 2017’den itibaren de tamamen yerleştim. 9 senedir ailece bu şehirde yaşıyoruz. İlk keşfettiklerim elbette Gödel’in doğduğu ve büyüdüğü evler, Mendel’in manastırı, Viyana’yı 19. yy sonunda bugünkü haline getiren mimarlardan Theophil Hansen gibi mimarların Brno’daki eserleri, Mies van der Rohe’nin Tugendhat Villası... Buraları dolaşırken bir yandan da kaçırduğım birşey var mı diye binaların üzerindeki plakaları okuyorum. Falanca burada doğmuş, şu şu yıllar arasında burada yaşamış... Jaselska³ adlı bir caddede yürürken de aşağıdaki plakayı gördüm.

1880-1942 yılları arasında yaşamış, 1898-1901 yılları arasında Brno Teknik Üniversitesi’nde eğitim görmüş Avusturyalı bir yazar. Ailesi 1891-1924 yılları arasında bu binada yaşamış. Daha önce duymadığım bir isim. Yakındaki bir kafeye oturunca açıp baktım kimmiş diye. Modernist romanın en büyük isimlerinden, yazdığı Niteliksiz Adam adlı kitap Proust’un Kayıp Zamanın İzinde ve Joyce’un Ulysses adlı eseriyle birlikte bu türün en önemli örneklerinden sayılıyor. Fakat Musil’in sıradışı bir yörüngesi olmuş yazarlığa geçerken. Bu kadarlık da olsa bilgiyi ayaküstü Wikipedia’dan öğreniverecek durumda olmak eskiye göre ne büyük nimet, değil mi?

Birkaç gün içinde elimde Niteliksiz Adam romanının bir kopyası duruyordu. Okudukça bir derya deniz bulduğuma karar verdim ve Musil’i daha yakından incelemeye karar verdim.

Öncelikle Musil bir Çek soyadı. Robert Musil Çek kökenli bir aileden geliyor. Çek dili de fonetik bir dil olduğundan yazarın adını nasıl telaffuz edeceğiz sorusu özellikle Türkçe okuma yazma bilen bizler için anlamsız. Sakin Amerikalılar gibi ağzınızı yaya yaya “Raaabirt Myuuuuğzil” falan demeye kalkmayın. Yazarın adının telaffuzu Ro-bert Mu-sil. Alman dilinde telaffuz biraz yamuklaşmış olsa da yazarın özüne sadık kalarak bu yazıda (ve gelecekte) yazarın adını okuduğunuz gibi telaffuz etmenizi öneriyorum.

Aile Çek kökenli, hatta Brno yakınlarındaki Rychtářov köyünden geliyorlar. Ancak Avusturya-Macaristan İmparatorluğu her ne kadar çok uluslu olsa da hakim kültür Avusturya/Alman kültürü. Sosyal statüde yükselmek isteyen Çek aileler de Almanca konuşan ailelerle evlilikler yapıyor, evde Almanca konuşulmaya başlanıyor ve bir iki kuşak içinde ailenin adından başka bir Çek unsuru kalmıyor. Aynı ailenin Çek ve Alman kolları olabiliyor ki Musil ailesinde de durum böyle. Robert Musil’in büyükbabası Rychtářov’dan ayrılıp ailenin Alman kolunu başlatırken geride kalan kardeşinin torunu, Robert Musil’in kendisinden 12 yaş büyük ikinci derece kuzeni Alois Musil Çeklerin bugün gururla andığı bir doğubilimci ve gezgin oluyor. Alois Musil Arap yarımadasında konuşulan onlarca lehçeyi konuşabilecek derecede Arap kültürüyle yakınlaşıyor

³ Caddenin o zamanki adı Augustinergasse. Savaşlar sonrası bağımsız Çekoslovakya ulus bilincini kazanmaya çalışırken şehirlerin Alman geçmişini de olabildiğince silmeye çalışmış. Sadece isim değişiklikleri ile de kalınmamış, daha acı olaylar da yaşanmış. Bu da gelecekteki bir yazının konusu olsun.

Bir Brno Hikayesi

ve hatta Birinci Dünya Savaşı sırasında Arap kabilelerini Osmanlı İmparatorluğu'na karşı isyana kışkırtmaya çalışan Arabistan'lı Lawrence'in çabalarını etkisizleştirmek amacıyla Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun görevlisi olarak bölgeye gönderiliyor.

Robert Musil 1880 yılında bugün Avusturya'nın güney kısmındaki Karintiya eyaleti sınırları içindeki Klagenfurt şehrinde doğar. Ancak baba Alfred Musil'in akademik mühendislik kariyeri dolayısıyla aile Robert'in doğumundan kısa süre sonra şehirden ayrılır ve imparatorluk içinde birkaç şehir dolaşılır. Robert 11 yaşına gelip aile Brünn'e yerleştiğinde baba Alfred ile anne Hermine arasında sağlıklı bir evlilik yürütülemeyeceği çoktan görülmüştür. Evlilikteki ilk sarsıntı ailenin ilk çocuğu, 1876 doğumlu Elsa'nın çocuk yaşta ölümüdür. Besinsizlikten 11 aylık ölen Elsa'nın ölümü, bunun getirdiği suçluluk duyguları, karşılıklı suçlamalar, Alfred'in annesi Aloisia'nın çiftten hiç ayırmadığı gözü evliliği daha ilk yıllarında oldukça yıpratır. Hiç göremediği bu kızkardeş Robert'in ileri yaşamında da çok yer edecek ve Elsa'yı başka isimlerle romanlarında da yaşatacaktır. Evlilikteki bir diğer büyük sorun da Alfred'in mesleğine ve icatlarına çok düşkün, gözü işten başka birşey görmeyen bir akademisyen oluşudur. Oysa Hermine'nin evlilikten ve evin erkeğinden beklentileri Alfred'in verebileceği ve vermeye razı olduklarından çok daha fazladır. Ancak çift bunu bir boşanma ya da ayrılık yoluyla çözmek yerine daha farklı bir yaklaşımda bulunur. Küçük Robbi'nin doğumundan 11 ay sonra yerleştikleri Komotau⁴ şehrinde Alfred'in yönettiği bir okulda öğretmenlik yapan Heinrich Reiter girer mutsuz çiftin hayatına. Alfred, Hermine ve Robbi daha sonra Komotau'dan ayrılıp Steyr, Bielitz gibi şehirlerde altı yıl yaşamışsa da Heinrich Reiter ile Hermine arasında bağlantı hiç kesilmez. Aile Brünn'e yerleştiğinde Heinrich Reiter de önce farklı bir adreste, kısa süre sonra da Musil ailesinin evinde "aile dostu" olarak yaşamaya başlar. Tatillere dahi

'Heinrich Amca' ile beraber gider aile. Robert bu çok da üstü kapalı olmayan ilişkiden rahatsız olan tek kişidir. Babasının, sırf işinden geri kalmamak için bu düzene onay vermesi Robert'i çileden çıkarır, babası adına da büyük bir kıskançlık duyar, annesi ile ilişkisinde yaşam boyu sürececek bir gerginlik hakim olur. Robert'in ileri yaşamında karşı cinsle sağlıklı / sağlıksız ilişkilerinde de önemli bir rol oynayacaktır bu 'aile dostluğu'. Çocukluk yıllarındaki Brünn'den hayatına katılan bir başka kişi de çocukluk arkadaşı Gustav ya da Robert'in kullandığı şekliyle Gustl'dir. Gustl ile uzun yıllar boyunca bağlantıda kalacak olan Robert, onu ve ilerideki eşini Niteliksiz Adam romanında Walter ve Clarisse olarak çıkarır karşımıza.

Robert için evdeki bu huzursuzluktan kaçış yolu askeri okuldur. Bir yıl kadar Brno'da ortaokula devam ettikten sonra önce Eisenstadt, sonra da Mährisch Weißkirchen şehirlerindeki askeri okullara devam eder Robert. Bu okullardaki yaşamını 1906'da kaleme alacağı ilk romanı Genç Törless'te⁵ ele alacaktır. Genelevlerdeki ilk cinsel deneyimler, zayıf öğrencilere karşı homo-erotik zorbalıklar, işkenceler, matematiğin büyüüne kapılma, özellikle '-1' sayısının bir karekökü olduğu varsayımıyla kurulan yeni bir matematik kitabın kahramanı Genç Törless için hep ufuk açıcı olmasa da belirleyici etkiler bırakır.

Askeri okullardan sonra bir yıl da Viyana'daki askeri akademiye devam eden Robert 18 yaşına geldiğinde artık içinde bir asker barındırmadığını anlamıştır. Atletik bir genç olarak askerliğin sportif yönünden oldukça hoşlanıyor ve sportif yarışmalarda ödülleri kazanıyor olsa da askerlik ona göre değildir. Bir arayış içinde baba mesleğine yönelir ve babasının profesörlük yaptığı Brünn Teknik Üniversitesi'nde makine mühendisliği okumaya karar verir. Resimdeki plakadan bu yılların 1898 – 1901 yılları olduğu görülüyor. Brünn'de üniversitede iken ilk kez içindeki yazarı da keşfetmeye başlar Robert. Günlükler tutar, küçük denemeler yazıp Viyana'daki edebiyat dergilerine gönderir (ancak çoğu

⁴ Bugün Çek Cumhuriyeti sınırları içindeki Chomutov

⁵ Orijinal adı Die Verwirrungen des Zöglings Törleß

Bir Brno Hikayesi

zaman yazıları basılmaya değer bulunmaz). Üniversitede sahnelenen Goethe'nin Faust oyununda da rol alır, ancak hangi rolü oynadığı üzerine elimizde bir kayıt bulunmuyor.⁶

Robert Brunn'de yaşadığı yıllarda ilk romantik ilişkisini de yaşar. Herma Dietz ileride kısa süre soylu ilan edilip von unvanını da alacak Musil ailesine göre oldukça alt bir tabakadan gelmektedir. İmparatorluğun tekstil merkezi Brunn'deki fabrikalardan birinde işçidir Herma. Çok Freud'cu takılırsak belki Musil'i Herma'ya çeken başlıca etkenin adının annesinin adı Hermine'ya benzerliği oluşudur diyebiliriz. Ancak bunun için elimizde yeterli gösterge yok, onun için Freud'çuluğu burada bırakalım.

Brunn'deki yılların bir getirisi de Franz Müzesi kütüphanesinde bulunduğu iki ciltlik Nietzsche eserlerinden etkilenmesidir. Akıllı yavaş yavaş mühendislikten başka yönler kaymaya başlar. Sonunda üç yıl mühendislik okuyup diplomasını da alan Robert Musil hala kendisini bulduğundan emin değildir. Mühendisliğin en önemli getirisi ileride çok kullanacağı bilimsel ve matematiksel bakış açısıdır. Bunun ötesinde buhar makineleri ile iç içe bir yaşam hiç de çekici gelmez Robert'e. Ancak yaşamı hala babası tarafından finanse edildiğinden onun sözünden de çıkamaz ve Stuttgart'a mühendislik öğrenimini devam ettirmeye gider. Herma'yı da kendisine katılması için ikna eder. Ancak evli olmamaları beraber yaşamalarını uygunsuz kılar ve Herma Robert'le her gittiği yerde çalışmak ve kirasını ödemek zorunda kalır. Baba Musil ikna edilip mühendislik defteri kapatılırken Stuttgart da terk edilir. Robert Psikoloji ve Felsefe doktorası yapmak üzere Berlin Üniversitesi'ne kaydolar. Herma da yine Robert'in yanındadır.

Musil'in Berlin'deki tez danışmanı 'Akıllı Hans'⁷ fenomeninin incelenmesi ve gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla kurulan komisyonun başkanlığını da yürütmüş saygın felsefeci Carl Stumpf olur. Musil o dönemde artık Nietzsche'ye olan hayranlığından⁸ kurtulmuş, Ernst Mach üzerinden daha natüralist bir dünya anlayışı yakalamaya başlamıştır. Kendisine doktora konusu olarak da Ernst Mach'ı seçmesi daha muhafazakar konumdaki Stumpf'un pek hoşuna gitmese de belki de ortaya Mach'ı yerden yere vuracak bir tez çıkarma umuduyla tez danışmanı olmayı kabul eder Stumpf.

Paradoksal bir şekilde pozitivist Viyana Çevresi'nin de kahramanı olan Mach'a göre, bilim, dünyanın sonsuz çeşitliliğinden soyutlamaların ve bunlardan yaratılan genellemelerin incelikli bir birikimidir; aslında hiçbir iki şey asla tam olarak birbirine benzemez. Her olgunun kaynağı doğal ve fizyolojik tepkilerdir, ve bunların tamamı bilimsel yöntemlerle izlenebilir. Duyularla algılanamayan hiçbir şeyin varlığı iddia edilemez. Mach, bu düşünceleriyle Musil için bilimin ve gerçekliğin ne olduğunu üzerine yeni ufuklar açar. (Daha pek çok kişi için de durum aynıdır: Albert Einstein, "Bence kendilerini Mach'ın muhalifleri olarak gören insanlar bile, Mach'ın düşünce biçiminin ne kadarını adeta anne sütüyle emdiklerinin farkında değiller." demiştir.)

Mach, Fechner gibi, beden ve zihnin ikili (dualist) olmayan bir anlayışında ısrar etmekle kalmaz, aynı zamanda bilim (biyoloji, evrim, fizik, matematik dahil) ve felsefe ve psikoloji disiplinleri arasındaki uçurumu da aşmaya çalışır; ve varsayımları ve bulguları estetik deneyimle doğrudan ilgili olduğundan, Musil için bu akademik disiplinler ile sanat ve mistisizm alanı arasında bir köprü görevi de görür.⁹ O halde, Musil daha sonra tezinde Mach'ın bazı fikirlerini ve yöntemlerini –muhtemelen danışmanı Stumpf'un

⁶ Bu kaydı üniversite arşivlerinde bizzat aramaya çalıştım, ancak henüz bir ipucu yakalayabilmiş değilim.

⁷ [Akıllı Hans - Vikipedi](#)

⁸ 1923'te bir kitabın sayfa kenarına şöyle bir not düşer: "İnsan gençken ne de komik oluyor. Nietzsche ancak haylaz bir gence felsefe için bir ön basamak olma işine yarar."

⁹ İlginci olan Mach'ın bu pozitivist düşüncelerinin yanında birçok paranormal olguya da inanmasıdır.

Bir Brno Hikayesi

baskısı altında– sorgulamış olsa bile Mach, onun için radikal disiplinlerarasılığın ve nihilizme veya umutsuzluğa yol açmayan türden bir şüpheciliğin önemli bir rol modelidir. Mach, yaşamı anlama ve yaşama konusunda geçici, yaklaşık köprüler kurulabileceğini göstermiştir Musil'e.

Berlin yılları Musil'e tezinden başka sıkıntılar da getirir. Herma hamile kalır, ancak hamilelik kontrolleri sırasında frengi hastalığına yakalandığı da anlaşılır. Herma'nın doğumu gerçekleştirilmeden ölmesi Musil için büyük yıkım olur. Herma'ya frengiyi kendisinin getirdiğinden neredeyse yüzde yüz emindir çünkü. Musil de yıllar boyu o aralar keşfedilmekte olan her türlü frengi tedavisini görür ve hastalığın izlerini hayatı boyunca taşır. Yaşadığı vicdan azabını Tonka adlı eserinde anlatır.

Doktora çalışması belki de Musil'in hayatının geri kalanını belirleyecek bir dönüm noktası olur. Ancak bu akademik anlamda bir dönüm noktası değildir. Çalışmanın değeri kendi ülkesindeki Graz Üniversitesi tarafından fark edilir ve kolay reddedilemeyecek, göz alıcı bir teklif gelir üniversiteden. Ancak Musil teklifi reddeder. İçindeki yazma tutkusu akademik hayatın gerekleriyle bağdaşmamaktadır. Ancak Mach'ın düşünceleri Musil'de yeni ufuklar açmıştır. Hayatının geri kalanını sanat ile bilimi, etik ile estetiği nasıl bağdaştıracığı, nasıl uzlaştıracığı üzerine düşünmek ve bunun için yazmakla geçirmeye karar verir. Ancak Dünya Savaşları yakasını bırakmaz. Askeri eğitimi nedeniyle Birinci Dünya Savaşı'na aktif asker olarak katılır, Wittgenstein gibi Avusturya-İtalya sınırında çarpışır, bir birliğin komutası görevini üstlenir ve hatırı sayılır başarılar da elde eder. Wittgenstein'in aksine savaş sonrası özgür bir insandır ve yeniden yazmaya döner.

Musil'in biyografisini burada yarım bırakalım. Gerisi anlatmaya değer olmadığından değil, ama kulunuzdan çok daha ehil bir kalemde yazılmış ilk İngilizce biyografisi 2026 içinde Yale University Press tarafından basılacağı için. Yazının sonunda benim de bu çorbada

nasıl ufak bir tuzumun bulunacağını kısaca anlatırım. Olağanın çok ötesinde mükemmeliyetçi olan Musil için yazarlık kolay para kazanma yöntemi olmaz hiçbir zaman. Üstelik artık evlidir, ve eşinin önceki evliliğinden iki çocuğun da bakımından kısmen sorumludur. Üstüne eşi Marta yahudidir ve bu da ileride başlarına sorun açacaktır. Yayınevlerinin zoruyla henüz tam olgunlaştıramadığını düşündüğü yazılar, denemeler, tiyatro oyunları kaleme alır, yayınevlerinin zoruyla bunları yayınlar. Musil ve eşi Marta bir yandan yaşamlarını sürdürmeye çalışırken bir yandan da Nazi Almanyası'ndan ve Avusturya'sından kaçmaya çalışırlar. Hatta bir ara kuzeni Alois Musil'in aracılığıyla Berlin'den tanıdığı Hans Reichenbach gibi İstanbul'a yerleşmeyi dahi düşünür. Aile çoğunlukla maddi darlık içindedir. Musil'in yazar dostları, en başta da (çok da sevmediği, belki de başarısını kıskandığı) Thomas Mann aralarında bir Robert Musil fonu oluşturup aileye maddi destek ve kaçacak yer sağlamaya çalışırlar. Musil'in son durağı Almanca ortamından kopmadan çalışmaya devam edebildiği İsviçre olur.

En büyük eseri Niteliksiz Adam'ın ilk filizleri ise taa 1910'larda atılır. Eser Kakania adlı hayali bir ülkede geçmektedir. Kakania Musil'in Avusturya Macaristan İmparatorluğunun k.k. olarak kısaltılan Kaiserlich und Königlich (İmparatorluk ve Krallık) sıfatından üretilmiş bir isimdir. Kaka sözcüğü de Almanca'da Türkçe ile aynı anlamı taşır. Musil imparatorluğun son dönemindeki zavallılığını dile getirirken bir yandan da içine doğup büyüdüğü ve bir savaşta kaybettiği ülkesine ağıt yaktaktadır.

Kitabın başlıca kişisi Ulrich'tir. Ulrich'in soyadını hiçbir zaman öğrenemeyiz, çünkü bu devletin çok yüksek kadelemelerinde görevli olan babasını da ele verecektir. Matematikçi olan, ve hatta Matematiğin Mantık dalı ile uğraşan Ulrich bir mesleki bunalım içine düşmüş ve kendine bir yıllık bir "kendini bulma" süresi vermiştir. 1913 yılı yazında başlayan bu bir yıllık arada ne yapacağını düşünürken babası aracılığıyla bazı devlet büyüklerinin giriştiği bir organizasyona katılır. İmparatorluğun kalantörleri Almanyanın 1918 yılında

Bir Brno Hikayesi

Kaiser'in tahta çıkışının 30. yılını büyük bir şatafatla kutlayacağı haberini almış, ve altta kalmamak ve hatta o kutlamayı gölgede bırakmak için Kakania İmparatoru Franz Joseph'in tahta çıkışının 70. yılını yine 1918'de kutlama kararı alırlar. Sorun bunun için ne yapılması gerektiğidir. Bürokrat, siyasetçi, bilim adamı, şairler, yazarlar, askerler, sanayiciler vesaireden oluşan büyük bir komisyon kurulur ve komisyon düzenli olarak Ulrich'in bir başka kuzeni Diotima'nın evinde toplanır. Ancak Musil okuyucunun ne Almanya'da, ne de Avusturya'da böyle bir kutlamanın hiç yapılmayacak olduğunu, bu yıldönümlerinin hiç gerçekleşmediğini bildiğinin farkındadır. Zaten Musil'in derdi de örneğin Thomas Mann'ın Büyülü Dağ eserinde olduğu gibi bir imparatorluğun çöküşünü, bir devrin kapanıp başka bir devrin başlayışını anlatmak değildir. Musil tarihçi değil, bilim ve felsefe kökenli bir edebiyatçıdır. Romanda ülkesinin yıkılışı hikayesini bir gereç olarak kullanıp hayatı boyunca üzerine düşündüğü hemen her konuda denemeleri uç uca ekler. Bu anlamda Niteliksiz Adam bir denemeler zinciridir.

Belki bu noktada Musil'i Wittgenstein ile karşılaştırarak ilerlemek daha yardımcı olur. Her iki Avusturyalı düşünür de önce mühendislik okumayı deneyip sonra felsefe ve/veya edebiyat yapmayı seçerler. Her ikisi de Birinci Dünya Savaşı'nda cephede aktif görev yapmıştır. Her ikisi de insan diliyle oluşturulabilen ifadelerin daha fazla kesinlik içermesi gerektiğini düşünür. Ancak tam bu noktada Musil Wittgenstein'dan ayrı düşer. Wittgenstein İtalyan esir kampında tamamladığı Tractatus Logico Philosophicus adlı eseriyle aslında iki kitap yazdığını düşünmektedir. Birincisi kitapta ifade edilen, yazılabilen, dile getirilebilen mantıksal, düşünsel ifadelerdir. O kadar ki Wittgenstein kitabının bu konuda son söz olduğunu düşünmektedir o sıralar. İkinci kitap ise yazılamayan, yazılamayacak olanlardır. Kitabını "üzerine konuşamayacağımız konularda sessiz kalmalıyız" diyerek bitirir. O noktada o hiç yazılmamış ve yazılamayacak ikinci kitap başlar. Bu ikinci kitabın ilkinden çok daha büyük ve önemli olduğunu düşünmektedir Wittgenstein. Üzerinde konuşulamayacak konular ise metafizik, etik, estetik, mistisizm, inanç, sevgi gibi ruhani konulardır.

Musil ise aynı ikilemi görüyor ve bunlara Kesinlik ve Ruh (Genauigkeit und Seele) adlarını veriyor olsa da bunları birbirinden Wittgenstein gibi kalın bir çizgiyle ayırmaz. Aksine, kesinlik gerektiren pozitif bilimler, matematik gibi konularda ruhun da yer alması gerektiğini, etik, estetik, sanat, edebiyat, vesaire Wittgenstein'in üzerinde konuşulamaz dediği tüm konularda ise bir bilimsellik, bir kesinlik olması gerektiğini savunur. Musil'in bu ünlü formülü, modernliğin iki ayrı akıl pratiğini birlikte düşünme çabasını adlandırır. Kesinlik, bilimsel yöntem ve matematiğin talep ettiği açıklık, ölçü, doğrulama ve çıkarıma gönderme yapar. Ruh ise kişisel deneyimin derinlikleri, değer alanı, duygulanımlar, aşkınlıkla temas ve estetik yaratım gibi ölçülemeyeni kapsar. Musil'in eleştirisi, bu iki alanın birbirini dışlamasına yöneliktir: kuru pozitivizm ruhu miyoplaştırır; romantik irrasyonizm ise kesinlik ihtiyacını gevşeterek kendini içten içe boşaltır.

Musil'in önerisi, edebiyatı bir 'deneysel istasyon' gibi kullanmaktır. Roman ve deneme, hipotezlerin sınıandığı, argümanların karakter ve olay örüntülerinde dramatize edildiği alanlardır. Bu anlamda Musil'de edebiyat, bilimsel düşüncenin antitezi değil, tamamlayıcısıdır: insan deneyiminin doğrulanması zor, niteliksiz ve çoğul boyutlarını işleyebilen, onları birer "yaşam hipotezi" olarak formüle edebilen bir düşünme tekniğidir edebiyat. Nasıl ki laboratuvar olgu ve teorinin karşılaşma yeri ise, roman da duygu, değer ve tasarımın karşılaşma yeridir.

Matematik de Musil için, sadece bir hesaplama aracı değil, bir düşünme biçimidir. Ona göre edebiyat, matematiğin kesinliğiyle ruhun belirsizliğini birleştirmelidir. Meslektaş edebiyatçıları Matematiksel bir dil kullanmaya teşvik eder. İsteddiği şeyin zorluğunun da çok farkındadır. 1913'te yayınladığı Matematiksel İnsan makalesinin başlangıcında şunları söyler Musil:¹⁰

¹⁰ Çeviri maalesef bana ait – Musil'den ve okuyucudan özürlerimle.

Bir Brno Hikayesi

“Matematiğin doğasına dair bilgisizlikten kaynaklanan yaygınlaşmış birçok tuhafılıktan biri de, insanların önemli generallere ‘savaş alanının matematikçileri’ adını yakıştırmasıdır. Oysa bu generaller bir felaketin sorumluluğunu üstlenmekten kaçınmak istiyorlarsa savaş alanında yapmaları gereken mantıksal hesaplamalar dört aritmetik işlemin güvenilir basitliğinin ötesine geçmemelidir. Zira diferansiyel denklem çözmek gibi ancak orta derecede bir karmaşıklığa denk gelebilecek bir çıkarım sürecini izlemek acilen gerekse binlerce insan çaresizce ölüme terk edilecektir.”

Niteliksiz Adam’ı yazarken Musil’in amacı belki de bir anlamda Wittgenstein’in üzerinde sessiz kalmayı seçtiği o ikinci kitabı, hem de matematiksel, bilimsel bir dille yazmaktır. Henüz kitabın açılış sayfasında bu niyetini şu şekilde belirtir :

“Barometre Atlantik’in üzerinde asgari değerleri gösteriyor, doğuya doğru, Rusya üzerinde yayılan azami değerlere geçiyor ve henüz kuzey yönüne kıvrılarak bu değerlerden kaçınma meyli göstermiyordu. İzoterm ve izoterler üzerlerine düşeni yaptı. Hava sıcaklığı, ortalama yıllık sıcaklıkla, başka bir deyişle en soğuk ve en sıcak ayların sıcaklığı ve aylık düzensiz sıcaklık dalgalanmalarıyla orantılı bir ilişki içerisindeydi. Güneş ile Ay’ın doğuş ve batış zamanları, Ay’ın, Venüs’ün ve Satürn’ün halkalarındaki ışıklarda görülen değişimler ve daha başka birçok önemli gelişme, astronomi yıllıklarındaki tahminlere uyuyordu. Havadaki su buharının yoğunluğu doruk noktada, nem ise düşüktü. Biraz modası geçmiş olsa da gerçeği oldukça iyi niteleyen tabiriyle, 1913 yılının güzel bir Ağustos günüydü.”

Niteliksiz Adam’da Musil, modern öznenin iki temel duyarlılığını karşı karşıya koyar: ‘gerçeklik hissi’ (olanı olduğu gibi, veri ve olgu düzenini kabul etme, pratik etkiler dünyasında yön bulma) ve ‘olabilirlik hissi’ (olabilecek olanı düşünme, alternatifler tasarlama, yetkin biçimleri imgeleme). Bilim ve matematiğin katkısı, bu ikisini karşıtlar olarak değil, birer eşgüdümlü

yeti olarak kurabilmektir. Gerçeklik hissi, deneysel doğrulama, ölçü ve gerekçelendirmeye bağlıdır; bilimin katkısı açıktır. Olabilirlik hissi ise yaratıcı hipotez üretimi, modelleme kapasitesi ve karşı-dünya kurma (counterfactual) becerisini içerir—ki bu beceriler de bilimsel düşünmenin kalbinde yer alır: varsayımlar, ideallemeler, uç durumlar, model dünyaları...

Musil, edebiyatın olabilirlik hissini etik bir ufka bağlar. Etiğin yalnızca normlar bütünü değil, bir olabilirlik mühendisliği olduğunu ima eder: hangi alternatif yaşam biçimleri daha ‘ölçülü’, daha ‘isabetli’, daha ‘güzel’ (burada güzellik ahlâkî uyum ve iç tutarlılıkla birleşir) olabilir? Bu noktada estetik yargı ile etik yargı beraber hareket eder; matematiksel formların güzelliği ile iyi yaşam tasarılarının dengesi arasında benzerlikler kurulur.

Musil hakkında, Niteliksiz Adam hakkında daha pek çok şey söylenebilir. Ama Musil kitabını (kitaplarını) bitirmeden bu dünyadan ayrılır. Maddi zorluklardan dolayı ilk iki cildi gönülsüz de olsa yayınlamış olsa da hayatının geri kalanını üçüncü cilde adar. Belki de hiç bitiremeyeceğini bilmektedir Musil. Belki bu konuların, bu denemelerin hiç bitirilemeyeceğini anlamıştır. Musil’in kesinlik kazandırmaya çalıştığı konuların Wittgenstein tarafından neden “üzerinde konuşulamayacak konular” olarak adlandırılması acaba Musil’e hiç merak konusu olmuş mudur?

Ya Gödel? Musil ailesinin hala Brünn’de yaşadığı yıllarda, ailenin evine birkaç yüz metre ötede bir başka binada dünyaya gelen Kurt Gödel’in 1930’lardaki çıkışından Musil ne kadar haberdardır? Saf matematiksel ve mantıksal sistemler içinde bile bir tutarlılık / tamlık çelişkisi varsa Kesinlik ile Ruh birbirine ne kadar bağdaştırılabilir. Matematik bile her zaman eksik olmaya mahkumsa etikte, estetikte, sanatta tamlık mümkün müdür? Bunun için mi Wittgenstein bu konuları konuşmamayı seçmiştir? Bu nedenle mi Musil’in romanı hiçbir zaman tamamlanamayacak bir romandır? Ne yazık ki Musil’in

Bir Brno Hikayesi

dönemdaş ve ülkedaşı bu iki düşünürle etkileşimi üzerine elimizde çok da malzeme yok ve sadece spekülasyonlarla ilerlemek zorundayız.

Musil 1942’de bir başka savaşın ortasında dünyaya veda ettiğinde uzun süre Almanca konuşulan ülkelerde dahi unutulur. Niteliksiz Adam İngilizce’ye ilk olarak 1953-60 yılları arasında üç cilt halinde Eithne Wilkins ve Ernst Kaiser tarafından çevrilmişse de Musil’in yaşamı ve felsefesi üzerine ciddi bir çalışma uzun süre görülmez. Üstelik Kaiser/Wilkins çevirisi Musil’in tamamlayamadığı, yarım bıraktığı bölümleri gözardı etmiştir. Bu bölümleri de içeren ilk İngilizce tercüme 1995’te Sophie Wilkins ve Burton Pike tarafından yayınlanır. Almanca dilinde ilk Musil biyografisi de 2003’te Karl Corino tarafından yayınlanır. Corino gerçekten doktora tezinden itibaren hayatını bu işe adanmış, romandaki karakterlerin çoğunun Musil’in yaşamındaki olası gerçek karşılıklarını da bulmuştur. Bugüne kadar elimizde Musil’in yaşamına dair en kapsamlı çalışma bu Almanca biyografidir. Corino kitabını yüzlerce fotoğrafla da gerçek bir başyapıt halinde sunmuştur Musil edebiyatının hayranlarına.

1995’teki çevirinin lokomotifini Burton Pike ise City University of New York’ta öğretim görevlisidir. Bir gün öğrencilerine yeni tamamladığı çeviriden bölümler okumaya başladığında sınıftaki öğrencilerden Genese Grill için hayat birdenbire yeni bir anlam kazanır. O güne kadar üzerine düşündüğü, kendince yazdığı konuları, tam da kendine çok yakın bulduğu bir şekilde dile getirmektedir bu Robert Musil denilen adam. Grill doktora sonrası araştırmacı yazar olarak sürdürdüğü yaşamında Musil konusuna defalarca döner, birçok çeviriyle birlikte *The World as Metaphor in Robert Musil’s The Man Without Qualities* adlı bir kitap yayınlar. Burton Pike ile bağlantısını da hiç yitirmez ve onun da teşvikiyle Musil’in ilk İngilizce biyografisini yazmaya karar verir. Ancak önünde Corino’nun devasa yapıtı vardır ve onu aşmak zordur. Yazacağı kitabın Corino’nun bir tercümesinden öte bir eser olması gerektiğini, yeni bir şeyler söylemesi gerektiğini düşünür Grill. Bunun için de Viyana, Brno, Berlin, Zürih gibi Musil’in yaşadığı yerleri içeren bir tura çıkar 2022

Kasım ayında. Bu satırların yazarı da o ana kadar internet üzerinden Grill ile tanışmış ve kendisine en azından kitabının Brno’yu içeren kısımları için yardımcı olmayı önermiştir. Kulunuz ve Grill 2022 Kasım’ında iki kez görüşürler ve sonrasında da hep bağlantıda kalırlar. Brno’dan Grill’e o kısa gezide ulaşamadığı kaynaklardan yeni bilgiler ulaşırken Grill de kitabının oluşum safhalarını da bu yeni arkadaşıyla paylaşır, bitirdiği bölümler üzerine yorumlar, düşünceler alır. Özellikle yeni arkadaşının Matematik ve Gödel merakı Grill’e kitabında Corino’dan farklı birşeyler söyleyebilme olanağı sunmuştur. Kitabının bölümlerinden birini yeni arkadaşının önerisiyle *Incompleteness* olarak adlandırır.

Kısacası burada söylenmemiş, yarım bırakılmış, ya da kabaca geçilmiş konuların hepsi bu yıl içinde baskıya verilmesi beklenen *A Life of Robert Musil: Attempts to Find Another Human Being* adlı kitapta olacak. Genese şu aralar kitapta kullandığı fotoğrafların telif haklarını almakla meşgul. Ben taslakları defalarca okumuş olmama rağmen bitmiş kitabı dört gözle bekliyorum. Umarım sizde de ufak da olsa bir ilgi uyandırabildim.

Suat Ayöz
FL’81

Emin Alper FL'92

**Yönetmen Emin Alper (FL'92)
“Kurtuluş” filmiyle 76. Berlin
Uluslararası Film Festivali’nde Gümüş
Ayı Jüri Büyük Ödülünü kazandı**

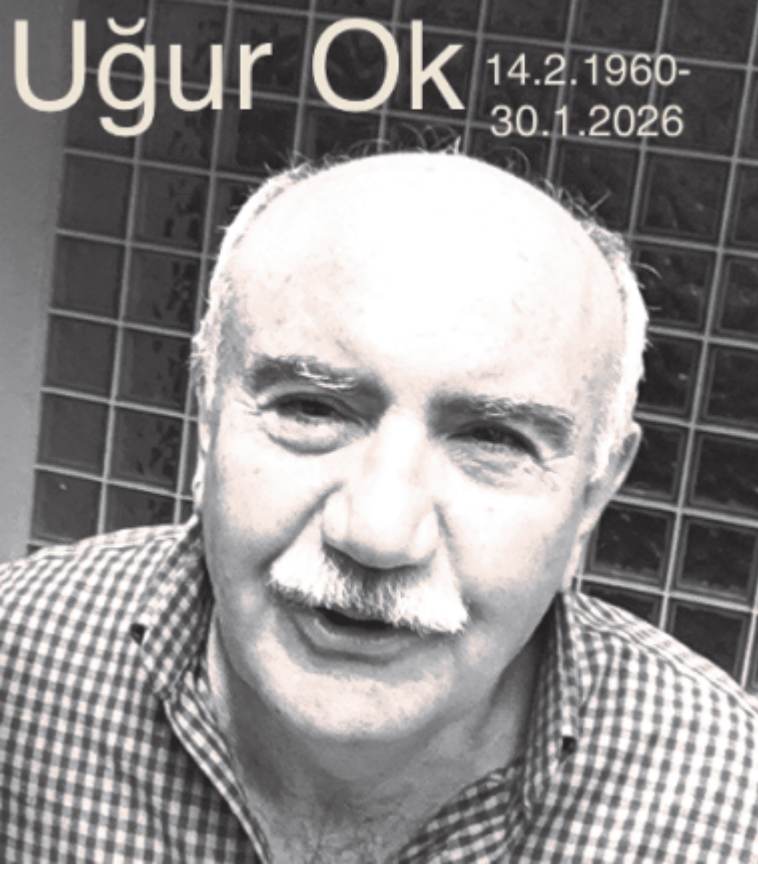
Gökhan Güneş
FL'92

Çizerlerimiz

Uğur Ok'un Ardından

Yankı Yazgan
FL'77

FL'de kardeş, kuzen birlikte birlikte okumuş olan epey arkadaşımız var; insana enteresan bir duygu verir. Okul ev'e, ev okula taşar. Uğur Ok (78) ve ben, bir de Can Bilgin (79) peşpeşe 3 yıla yayılmış FL öğrencisi olmuş kuzenlerdik. Uğur Ankara TED'den, Can Atatürk AL'den, ben de İzmir'den (BAL) kalkıp gelmiştik. Her Pazar Can'ın babası Yılmaz dayımızın Anadol'una İbank bloklarındaki evlerimizden biner, çantalarımızda pırasalı börek başta olmak üzere her türlü kayıntı ile okula varırdık. Kayıntıların ormanlanması olasılığı yüksekti, o yüzden ilk akşam tüketmeye çalışır, haftanın kalanını adet olduğu üzere yarı aç geçirirdik. Haftasonuna kadar kendi sınıf arkadaşlarımızla takılır, aramızda pek bir etkileşim olmazdı, haftasonları tekrar aynı ailenin üyeleri olurduk.

FL'ye gelmemde Uğur'un etkisi büyüktür. İzmir ile Ankara arasındaki aile buluşmalarında ikimizin ilk akla gelen işi güreşmek olurdu. 1972 Münih olimpiyatlarından naklen yayında güreş müsabakalarını seyretmek ilham kaynağımızdı; serbest ve grekoromen stilde saatlerce güreşirdik. Bir de evin bir odasında

yükseğe asılmış kağıt çöpü kutusunu pota yapıp TED Ankara Koleji ile İzmir Koleji (Bornova AL'nin AL olmadan önceki adı) karşılaşmaları yapardık. Liseyi evden başka bir yerde okuma niyetim zaten vardı, ama Ankara'ya gelirim Uğurla bol bol güreşir, basket oynar eğleniriz diye düşünerek, FL'ye gitmeye karar vermiştim. Çocuk ya da ergen akli böyle çalışıyor. Anlık, kısa vadeli keyifler, sevdiğimiz, arkadaşlar neredeyse oraya... Son günlerinde hastane odasında Uğur'la kendi aramızda eşi Sonay'ın bir türlü akıl erdiremediği şeylerle mavra yapıp kah kah gülerken güreş günlerini de bolca andık.

Bedensel gücü daha fazla olan Uğur benim oyundaki küçük hilelerime ses çıkartmaz, ben de onun bu hoşgörüsünden fazlasıyla istifade ederdim. Başkalarının ufak tefek uyanıklıklarına ses çıkartmaması, 'vardır bir nedeni' diyerek başkasına öncelik verme huyu o zamandan başlayıp son güne kadar devam etti. Çalıştığı hastanelerde, önce Atatürk Sanatoryumunda, sonra Ankara Onkoloji'de herkesin ama herkesin işini hallederken kendisininkini ertelemesine, 60 yaşındayken gençler yorulmasın diye bayram nöbetlerini üstlenmesine, tatilden erken dönmesine ben kızdığımda 'amaan, ben böyle rahat ediyorum' dediğinde bir cevap veremezdim. 'Diğerkamlığın vücut bulmuş şeklisin' diye takılırdım.

TED Ankara Kolejindeyken matematikteki olağanın çok üstündeki yeteneği ile okulun efsane hocası Frazier'ın dikkatini çekenlerdendi. Frazier FL'ye gitmesine pek taraftar olmadığını, TEDde kalmasını istediğini söylemişti. FL'nin Uğur'un bu yeteneğini çok beslediğini sanmıyorum. Arkadaşlık açısından ise FL'deki yaşantısından memnundu; 78 mezunları arasında iyi kalpli temiz yüzlü çocuk olarak değişmez bir yer edinmişti. Son güne kadar onu arayıp soran çok sayıda arkadaşının FL78 olması tesadüf değil. Hoş, özellikleri nereye gitse belli bir etki gösteriyordu; Hacettepe 84 içinde de Uğur'u tanımayan sevmeyen azdı, yoktu. Ben de bu sevilen insanı diğer senelerden FL mezunları da onu tanısın bilsin diye yazdım.

Yankı Yazgan
FL'77

Ekim 2025'te yayınlamış olduğumuz 10. BülFen'den bugüne arkadaşlarımızın vefat ettiğini üzülenek öğrenmiş bulunmaktayız.

Acımız büyüktür...

Aileleri, yakınları ve tüm Ankara Fen Liselilere başsağlığı diliyoruz.

*Ümit Karakaya FL'69
Tuna Demirer FL'87
Ahmet Yanıkömeroğlu FL'73
Sait Ferhat Özdamar FL'70
Mehmet Fahri Aközer FL'70
Hüseyin Sönmez Güven FL'73
Ahmet Uğur Ok FL'78
Duygu Samyeli FL'89
Tamer Kayaş FL'68
İbrahim Ongan FL'Öğr.*

İbrahim Ongan

Özgür Çevik
FL'89

Dörtteyiz.. konferans mı vardı ne vardı, öğlene hep beraber saldılar.. yemekhaneye koşuştuk, sıra kapının iç tarafına kadar şişmiş.. ilerlemiyö da, en önde altılar var, gelen kaynıyo.. biz de dört dört çığışıyoruz, çok güzel gürültü çıkıyo.. sonra ses bi anda kesildi.. gayrı ihtiyari kapıya dönmüşüm.. önce Akif'in turuncu kafasını gördüm.. kafa eğildi, arkasından daha kocaman başka turuncu bişey.. kocaman bi el.. saniye içinde daha da kocamanlaşarak geldi.. geldi.. suratımda patladı.. ortamda tıs yok.. sadece şırıraak.. İbrahim Hoca bizi döverdi..

Dörtte veya beşte veya altıdayız.. çünkü tekil bi sahne değil, üç sene boyunca belki her allahın günü.. belletmen her kimse altıbuçukta gelmiş, yirmi otuz, bilemedin elli talebeyi kaldırabilmiş sıcak yatağından.. ikiyüz tanesi de sağından soluna dönmüş, tatlı rüyasını hatırlamaya çalışıyor.. yediye beş kala.. pašalaar.. heyvan herifleer.. arka cebine sı... o kısmı yazıya geçirmeyelim.. sıkıysa tuvalete, kapı arkasına, dolap içine saklan, herkes ayakta.. İbrahim Hoca bize söverdi..

Altıdayız.. okulda bi senedir yeni müdür var.. bi sene evvel disiplin kurulu mesai yapmış, atılanlar olmuş.. ortam gergin, sürekli gergin.. altmışiki numarada, af buyrun, sigara içiyoruz, tilki çıkarıyoruz.. koridordan biri geldi, baskın dedi.. doğrudan üst kata çıkmışlar, gafil de avlandık.. camdan dışarı atabilen attı, izmaritin teki ortaya düşmüş, tam kapının önüne.. kapı açıldı, önden İbrahim Hoca girdi.. izmariti gördü, üstüne bastı.. demir attı oraya.. arkasından müdür, belletmenler.. arama tarama, azar kıyamet.. bişey bulunmadı, gittiler.. İbrahim Hoca ilk girmişti, son çıktı, topuğuyla izmariti kenara ittirerek.. İbrahim Hoca bizi severdi..

Döverdi söverdi derken.. umarım okuyanlar kırk sene evvelinin zamanruhunu hatırlayarak, gençler sezerek okuyorlardır.. ben bu yazıyı yazmaya hocanın vefatının hemen akabinde oturdum.. yazdım.. yanlış anlayan olur dedim, sildim.. üç kere daha oturdum, dönüp dolanıp aynı şeyleri yazdım..

Öyle haysiyet kırıcı işlerden bahsetmiyorum besbelli, değil mi, yüze karşı galiz küfür, elde sopa falan.. bu,

bizim de baştan kabul ettiğimiz tom-ceri oyununun en doğal bi parçasıydı.. bi yerden sınırı çizeceksin işte, tutabileceğin bi hattan.. çok geniş olmayacak, talebe birbiriyle yarışacam derken azmasın.. çok dar olmayacak, bu sefer de köşeye sıkışıp tırmıklamaya kalkıp başını beter derde sokmasın.. sınava giren şu kadar kişi içinden bikaç yüze girip seçtiğin çocuklar, besbelli parlak sayılan gelecekleri var.. elbette aralarından bikaçı sınırı zorlayacak, ama biliyosun elinden yüzlercesi geçmiş, ergen aşırılıkları üçbeşon seneye törpülenecek.. ama işte o asayiş sağlanacak, o asayiş kanlı canlı birisi sağlayacak.. bizim devrelerimizde kanlı canlı birisi İbrahim Hoca'ydı..

Sisli bikaç sahne var hafızamda, belki birden fazla kez.. artık azarlamış mı, kovalamış mı.. sonradan odasına çağırılmış, oturtmuş karşısına, yarı nasihat, yarı gönül alma.. belki dallanıp budaklanmasın, soruşturma falan uğraşılmasın derdi de varmıştı.. ama daha baskın bi sezgi de var içimde: küs kalamıyordu İbrahim Hoca.. bizi severdi, bizden fazla belki yaptığı işi severdi.. istemezdi yarın o işi tekrar yapacakken ayağına dolanacak bi çakıl taşı kalsın.. odadan çıkınca.. kaldığı yerden başlasın ceri müsabakası.. deftere kağıda geçmeden.. talebenin geleceğine gri miras bırakmadan..

Yıllar sonra masanın öbür yanına geçtim.. tom oldum.. talebelerimi bekleyen öyle hazır gelecekler pek yoktu.. okuldan kaçtıkları atari salonlarını bastım, kovaladım, haşladım.. değişen çağ ve mekan ne kadar müsaade ettiyse.. sonradan çağırdım konuştum elimden geldiğince.. küs kalamadım..

İnsan iki kere ölmüş.. biri, bildiğin ölüyosun işte.. sonra bi de, hatırlayan son kişi öldüğünde.. ilkine elden gelen bişey kalmadı be İbrahim Hocam.. ama epey insan bıraktın geride..

Hep hayırla yadedeceğiz..

Özgür Çevik
FL'89

AFL'de Yönetim Değişikliği

Sevgili Mezunlarımız,

Ankara Fen Lisesi'nde son zamanlarda sık sık yönetim değişiklikleri yaşandığını biliyorsunuz. Nisan ayı başında okulumuza atanan yeni okul müdürümüz Sn. Orkun YEŞİLOVA'ya hoş geldiniz diyor, yeni görevinde başarılar diliyoruz.

Ankara Fen Liseliler Derneği ve Ankara Fen Liseliler Vakfı